

Posudek na rigorózní práci Mgr. Filipa Bindera „Po stopách kultury, přírody a poznání. Zahraniční cesty české a rakouské šlechty ve druhé polovině 18. a na začátku 19. století a jejich vliv a dopady“. Praha, Ústav českých dějin FF UK 2017, 211+16 str. rukopisu.

Mgr. Filip Binder předkládá jako rigorózní práci spis, který roku 2017 obhájil na FF UK v Praze jako práci diplomovou. Oba posudky i komise ji hodnotily na výbornou, komise pak doporučila její obhajobu jako práce rigorózní. Hned na počátku musím sdělit, že se s tímto vysokým hodnocením plně ztotožňuji.

F. Binder se svou prací připojil k významnému proudu české historiografie, který se v posledních letech zaměřil na šlechtické cestování jako důležitou součást šlechtické kultury v novověku. Toto bádání se však soustřeďuje hlavně na dobu do poloviny 18. století a na cestování jako nástroj výchovy mladého šlechtice. Dosud velmi torzovitě je naopak zpracováno období osvícenství a raného romantismu, resp. preromantismu, kdy cestování a celá šlechtická společnost byly nuceny reagovat na ústup stavovské společenské struktury moderní éře, ohrožující tradiční postavení aristokracie, která je nucena hledat nové místo ve společnosti, ale také se konzervativně vrací ke své slavné minulosti. Výběr tématu Binderovy práce je tedy nanejvýš aktuální. Klade ovšem na historika vysoké odborné nároky, kterým se po mém soudu F. Binderovi podařilo velmi dobře dostát.

Předkládaná práce je promyšleně strukturována a je psána velmi dobrou jazykovou formou. Tím nemyslím jen absenci gramatických chyb a překlepů, stále běžnějších v dnešních kvalifikačních pracích, ale hlavně dobrou výstavbu textu a živý jazyk, který plně respektuje normy vědeckého jazyka, zároveň však je vzdálen snah některých dnešních historiků vyjadřovat se co možno nejsložitěji a nejnesrozumitelněji, a tím doklázat svou „vědeckost“. Ve výkladu bych pak ocenil autorovu zdařilou schopnost dobře vyvážit poměr mezi nezbytnými obecnými znalostmi a prezentovanými jednotlivostmi, jež mají vždy vysokou vypovídací hodnotu.

Práce je rozvržena do pěti kapitol, epilogu a závěru. Autor nejdříve podává na základě literatury přehledný výklad o významu cestování šlechty v novověku, stručně pro starší dobu a velmi důkladně a promyšleně pro období, jímž se zabývá. Tyto kapitoly prozrazují vynikající orientaci v odborné literatuře, nejen domácí, ale především zahraniční. Text přitom není pouhou bezduchou kompilací, ale autor tu podává samostatný, velmi dobře promyšlený text.

V následujících kapitolách se autor zabývá třemi tématy, jimiž jsou 1) Význam cest aristokratů pro utváření jejich vnímání krajiny a zejména pro jejich aktivity při zakládání přírodních („anglických“) parků. 2) Cesty a filantropie. 3) Cesty za poznáním vyspělého západoevropského, především britského průmyslu jako inspirativního vzoru pro šlechtickou podnikatelskou činnost. V každé z těchto kapitol autor nejdříve charakterizuje, opět na základě literatury, zasvěcený obraz relevantních aktivit v západní Evropě a poté sleduje situaci v českých zemích, respektive v habsburské monarchii, a to na základě aktivit pěti vybraných aristokratů. Tento výklad je opřen o důkladný archivní výzkum, a to jak v domácích, tak i ve vídeňských archivech, stejně jako o výborné využití publikovaných výsledků včetně regionální literatury a kvalifikačních prací. Trochu zkrátka přitom ovšem přicházejí další naši šlechtici podobného typu (uvedl bych např. Jaroslava ze Sternberka, k němuž je k dispozici v knihovně Historického kabinetu FF UK slušná diplomní práce Petra Halajčuka z r. 1985), zato však zvolený způsob umožňuje autorovi jít do mnohem větší hloubky, než by umožnil pokus o všezahrnující syntézu, pro niž dosud neexistují dostatečné podklady. Zvolený postup se tak ukázal jako mimořádně nosný.

V Epilogu a Závěru se autor nespokojuje s mechanickým shrnutím svých základních poznatků, ale daří se mu zařadit činnost svých „hrdinů“ do širokého kulturně-historického kontextu, v němž se velmi dobře orientuje. Pro eventuální publikaci bych snad jen doporučil zvážit důkladněji při výkladu o zdrojích „gotického revivalu“ ve zkoumaném období i krásnou literaturu a divadlo (obliba gotického románu, obliba rytíren v soudobém divadle). Tuto připomínku ale pouze dávám autorovi k úvaze.

Vůči práci nemám žádné zásadní kritické výhrady, naopak musím konstatovat, že jde o práci zralou, prozrazující velmi dobrou orientaci v problematice, schopnost podat výborným způsobem své závěry a konečně i hluboký osobní zájem autorův o danou tematiku. Práce přináší důležité nové poznatky získané samostatným výzkumem a schopnost podat je v širším historickém kontextu. Práce vyniká nad běžný průměr diplomních prací předkládaných v současné době na našich vysokých školách a plně po mém soudu odpovídá kritériím kladeným na práce rigorózní. Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě jako práci rigorózní a předběžně navrhuji klasifikaci prospěl.

V Praze 11. listopadu 2019.

Prof. PhDr. Eduard Maur, CSc.